

Veiligheid, Acceptatie en Zichtbaarheid

Actieplan LHBT* emancipatie 2012–2014

Oktober 2011

Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling
Afdeling Ontwikkeling, team Samenleving
i.o.v. wethouder diversiteit
Utrecht, oktober 2011

** lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders*

INHOUD

1. Inleiding

- 1.1 Acceptatie en veiligheid landelijk
- 1.2 Acceptatie en veiligheid in Utrecht

2. Doelen

3. Speerpunten

- 3.1 Veiligheid
- 3.2 Onderwijs en Welzijn jongeren
 - 3.2.1 Onderwijs
 - 3.2.2 Welzijn
- 3.3 Zichtbaarheid
- 3.4 Weerbaarheid en ondersteuning (w.o. zorg voor homoseksuele ouderen)

4. Sport

5. Financiën

Bijlage 1 :

Intentieverklaring lokaal emancipatiebeleid lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders 2012-2014

Bijlage 2 :

Overzicht van acties

1. Inleiding

Gemeentebeleid

De gemeente Utrecht voert al jaren een beleid dat gericht is op een sociaal, veilig en tolerant klimaat, en wil met dit beleid ook de acceptatie, integratie en zichtbaarheid van homoseksuele mannen en vrouwen (LHBT groepen) in de Utrechtse samenleving bevorderen.

Het huidige beleid wordt verwoord in het actieplan 'Gewoon homo zijn in Utrecht'. Dat loopt eind 2011 af. In dat actieplan zijn 4 speerpunten geformuleerd: Veiligheid, Onderwijs en Welzijn jongeren, Zichtbaarheid en Zorg om Homoseksuele ouderen. Deze speerpunten zijn nog steeds actueel en worden overgenomen in het nieuwe actieplan 'Veiligheid, Zichtbaarheid en Acceptatie'. Uitgangspunt hierbij is, dat de inspanningen onverminderd gericht zullen blijven op het stimuleren van het emancipatieproces van de Utrechtse bevolking ten aanzien van acceptatie van LHBT's.

Het college is doordrongen van de noodzaak om het emancipatiebeleid nadrukkelijk op de agenda te houden. De incidenten, die de afgelopen tijd plaatsvonden in de stad, maken dat weer eens extra duidelijk. Bij LHBT-emancipatie gaat het dan ook niet zozeer om emancipatie van de LHBT's, maar vooral om sociale acceptatie door de omringende samenleving. En daar zijn onze acties voornamelijk op gericht. Het college maakt bij het opstellen van het actieplan dankbaar gebruik van de adviezen van de commissie LHBT-emancipatie en sluit aan bij de gezamenlijke doelstellingen van de koplopergemeenten 2012-2014 zoals weergegeven in de mede door de gemeente Utrecht ondertekende intentieverklaring. In die verklaring staat bevordering van weerbaarheid, veiligheid en sociale acceptatie en de borging daarvan voorop.

Advies LHBT-commissie

De adviescommissie verzoekt om uitbreiding en intensivering van het gemeentelijk beleid voor homo, lesbische, biseksuele en transgender mannen en vrouwen binnen de Utrechtse samenleving. De commissie hecht er groot belang aan dat het beleid, zoals vastgelegd in de nota 'Gewoon homo zijn in Utrecht' geïntensiveerd en mogelijk uitgebreid wordt. Naast aandacht voor de in die nota vastgelegde thema's vraagt de commissie om in de toekomst in toenemende mate aandacht te besteden aan homoseksualiteit binnen de sport, aan transgenders, aan de bevordering van de meldingsbereidheid en aan jonge LHBT's in de 'coming out' fase.

Samenwerking met koplopergemeenten

Sinds 2008 (ondertekening *Koploperovereenkomst lesbisch- en homo-emancipatiebeleid*) werken we samen met 17 andere koplopergemeenten en het ministerie van OCW aan het bespreekbaar maken van homoseksualiteit, het bevorderen van veiligheid en het bestrijden van discriminatie, intimidatie en geweld tegen homoseksuelen. Met het ministerie is de balans opgemaakt en geconstateerd dat een gecombineerde aanpak op landelijk en lokaal niveau nodig blijft. Dat heeft geleid tot het opstellen van de *Intentieverklaring lokaal emancipatiebeleid lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders 2012-2014* (bijlage 1), door de wethouder diversiteit ondertekend op 6 juni 2011. Daarin staat, dat de actieve LHBT-gemeenten zich samen met de minister van OCW zullen inspannen om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie verder te bevorderen.

Aanpak

Na een algemene schets van veiligheid en sociale acceptatie van lesbische, homoseksuele en biseksuele mensen en transgenders in Nederland en in Utrecht, beschrijven wij onze doelen en speerpunten voor de periode 2012-2014. De doelen in hoofdstuk 2 zijn overgenomen uit de intentieverklaring, de indeling van speerpunten in hoofdstuk 3 sluit bij deze doelen aan. Er is bewust gekozen voor het benoemen van speerpunten, zonder gedetailleerde uitwerking van de inzet. Onze ervaring is dat het belangrijk is om gedurende de looptijd van het plan te kunnen inspelen op

ontwikkelingen, kansen en mogelijkheden. Een speerpunt biedt houvast bij het maken van keuzes en voldoende ruimte om de invulling naar groeiend inzicht verder vorm te geven.

De intentieverklaring en dit plan gaan uit van een tijdelijke extra inzet, maar niet met het idee om daarna geen aandacht meer te besteden aan veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van LHBT-inwoners. Inzet is om dit een logisch onderdeel te laten zijn van beleid gericht op een sociaal sterke stad. Per speerpunt wordt daarom de link gelegd met het beleidsterrein waar dit geborgd kan worden.

Uiteraard kan een gemeente niet alleen werken aan deze speerpunten. Veel zal afhangen van de inzet van en samenwerking met reguliere en belangenorganisaties en inwoners, zoals ook in de huidige koploperperiode. Wij zullen samen met hen uitvoering geven aan de speerpunten in dit plan. Per jaar plannen we specifieke activiteiten, inspelend op kansen en mogelijkheden die zich voordoen. Uiterlijk 1 maart 2015 dienen wij een inhoudelijk verslag van onze activiteiten en de effectiviteit daarvan in bij het ministerie van OCW.

1.1 Acceptatie en veiligheid landelijk

In 2008 werd geconstateerd dat homoseksualiteit in onze samenleving op veel plaatsen zichtbaar is en er sprake is van een brede en algemene acceptatie, maar dat homoseksualiteit in de naaste omgeving en in de openbaarheid toch moeilijker wordt geaccepteerd. Het gevoel van onveiligheid bij burgers met een homoseksuele gerichtheid was toegenomen en er waren zorgen over intimidatie, geweldsdelicten, en aanhoudende meldingen van discriminatie op grond van homoseksualiteit. Recent onderzoek van het SCP¹ schetst een vergelijkbare situatie. Relevant is het onderscheid in dimensies van acceptatie: gelijke rechten, algemene aanvaarding, reacties op homoseksualiteit in de openbaarheid en reacties op homoseksualiteit in de naaste omgeving.

Wat betreft gelijke rechten is in Nederland veel geregeld. Een aantal nog bestaande wettelijke obstakels wil het Kabinet in deze regeringsperiode aanpakken: zaken rondom ouderschap en obstakels voor het wijzigen van de sekse-aanduiding voor transgenders op hun geboorteakte. Niet iedereen is overigens voorstander van gelijke rechten. 22 % vindt het bijvoorbeeld niet goed dat het burgerlijk huwelijk is opengesteld voor koppels van dezelfde sekse.

De algemene acceptatie van homoseksualiteit neemt gestaag toe; het SCP concludeert dat het aandeel van de bevolking dat als homonegatief te typeren valt is afgenomen van 15% in 2006 tot 10% in 2010. 90% à 95% van de Nederlanders zegt homoseksualiteit als bestaanswijze te accepteren. Tegelijkertijd is duidelijk dat de acceptatie van homoseksualiteit bij grote groepen nog problematisch is.

De meeste moeite hebben mensen met zichtbaarheid van homoseksualiteit in het openbaar en in de eigen sociale omgeving. In 2010 gaf bijvoorbeeld 41% van de bevolking aan twee zoenende mannen aanstootgevend te vinden, 28% zei dat over vrouwen. Dit zijn veel grotere groepen dan de 13% die er aanstoot aan neemt als het om een heteropaar gaat.²

Voor al in orthodox-religieuze kringen is de weerstand tegen homoseksualiteit groot. Van degenen die ten minste eens per week naar de kerk gaan staat 50% afwijzend tegenover homoseksualiteit. Ook onder niet-westerse migranten is het aandeel dat homoseksualiteit afkeurt relatief groot. Een kanttekening hierbij is dat de beschikbare gegevens over de grootste migrantengroepen dateren uit 2005. Er zijn geen recentere gegevens.

¹ Acceptatie van homoseksualiteit in Nederland 2011 (SCP, 2011)

² Ter illustratie: een scene met twee zoenende jongens in Goede Tijden Slechte Tijden leidde tot commotie en een hevige discussies op internet

Onderzoek onder scholieren leert dat ook zij in relatief grote getale moeite hebben met homoseksualiteit. Dat maakt dat homojongeren op school veelal geconfronteerd worden met een onveilig schoolklimaat. Bijna een derde van de leerlingen in het voortgezet onderwijs zegt dat een homoseksuele leerling op school niet zou kunnen vertellen homoseksueel te zijn. Een even grote groep zegt niet te weten of dat eventueel wel zou kunnen. Een derde van de homoseksuelen voelt zich niet veilig genoeg om op het werk uit de kast te komen. In andere omgevingen (school, buurt, sport, ouderenzorg) is dat percentage nog hoger. Van de homoseksuele jongeren heeft 12% daadwerkelijk ooit een zelfmoordpoging gedaan. 66% van de homoseksuele jongeren heeft behoefte aan steun en hulp, vooral bij het uit de kast komen.

Veel homoseksuelen voelen zich nog onveilig. Dit komt door berichten in de media over geweldsincidenten tegen homoseksuelen, maar ook door eigen ervaringen. In 2009 werd 1 op de 10 homo- en biseksuele mannen in een periode van 6 maanden uitgescholden, geïntimideerd of gepest vanwege de seksuele voorkeur. Bij de lesbische en biseksuele vrouwen is dit cijfer nog ongunstiger, namelijk 4 op de 10.

Naar sociale acceptatie van transgenders is minder onderzoek gedaan. Het gebrek aan sociale acceptatie van transgenders blijkt vooral uit de relatief hoge werkloosheid binnen deze groep, ervaringen met geweld, en ernstige psychosociale problemen. De lange en ingewikkelde procedures voor geslachtsverandering en wachtlijsten in de zorg maken dat hun problemen vaak nog toenemen.³ Veel artsen en hulpverleners zijn onvoldoende bekend met genderdysforie, waardoor verkeerde diagnoses regelmatig voorkomen. Daarbij komt het voor dat familie en vrienden het contact verbreken als transgenders voor hun genderidentiteit uitkomen en zijn er vaak problemen in de relationele sfeer.

1.2 Acceptatie en veiligheid in Utrecht

Veiligheid van alle inwoners van de stad heeft de hoogste prioriteit. Utrecht als tolerante en LHBT-vriendelijke en veilige stad dient vanzelfsprekend te zijn en te blijven en discriminatie en geweld tegen LHBT's dient krachtig bestreden te worden. De nare incidenten die de afgelopen tijd in de stad plaatsvonden maken dat extra duidelijk.

Sinds januari 2011 heeft Art. 1 Midden Nederland enquêtes verspreid onder het door hen opgerichte Pink Panel. De gegevens zijn (nog) onvoldoende om een goed beeld te hebben van alles wat in Utrecht speelt. De Utrecht monitor geeft aan, dat 2% van de Utrechters zich gediscrimineerd voelt vanwege seksuele oriëntatie.

De enquête onder het Pink Panel betreft een te kleine groep om conclusies te trekken met percentages, maar ook hier gaf een deel van de respondenten aan negatieve ervaringen te hebben. Enkel geven aan verhuisd te zijn om hun gevoel van veiligheid m.b.t. tot hun seksuele geaardheid.

Het 10-daagse MidZomerGrachtfestival verliep ook dit jaar weer zonder problemen. De positieve sfeer van het slotfeest op de Oudegracht met zo'n 4.000 bezoekers sterkte velen in het gevoel dat je in Utrecht welkom bent als homoseksuele, lesbische, biseksuele en transgender inwoner. Dit neemt niet weg dat mensen individueel en in hun eigen omgeving wel problemen kunnen hebben. Politie en Art 1 Midden Nederland ontvangen jaarlijks maar een beperkt aantal meldingen. Afgezet tegen de landelijke onderzoeken naar geweldervaringen moet hier sprake zijn van onderrapportage.

Homoseksuele, lesbische, biseksuele en transgender inwoners hebben te maken met een diffuse situatie: de acceptatie in het algemeen neemt toe, maar niet bij iedereen. De acceptatie in de eigen

³ Hoofdpijnen emancipatiebeleid: vrouwen- en homo-emancipatie 2012-2015 (ministerie OCW, 2011)

nabije omgeving is nooit vanzelfsprekend en moet per persoon en situatie opnieuw worden uitgevonden: vertel je het je familie, vrienden, klasgenoten, collega's of niet, vertel je het je nieuwe collega, buurman, verzorger of niet, loop je hand in hand op straat, door het verzorgingshuis of niet en geef je elkaar een afscheidszoen of niet? En welke reactie krijg je dan? Dat kan iedere keer variëren: van acceptatie, tolerantie maar op afstand, geen enkele tolerantie, tot negatieve opmerkingen en zelfs geweld. Mensen moeten stevig in hun schoenen staan om daar mee om te kunnen gaan en zeker jongeren, ouderen en mensen in een sociale omgeving waar homoseksualiteit nog taboe is kunnen daardoor in een kwetsbare positie verkeren.

2. Doelen

In de landelijke intentieverklaring zijn de volgende gezamenlijke doelen geformuleerd:

Om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie verder te bevorderen willen de actieve LHBTgemeenten zich samen met de minister van OCW inspannen om in Nederland en waar mogelijk ook internationaal:

- 1. discriminatie, intimidatie en geweld tegen homoseksuelen en transgenders krachtig te bestrijden;*
- 2. te bevorderen dat homoseksuelen en transgenders zich veilig(er) weten, weerbaar zijn en zich welbevinden op school, op straat, op het werk, in de zorg, in de sport en in hun eigen sociale kring, en te bevorderen dat homoseksuelen voor hun seksuele voorkeur durven uitkomen;*
- 3. te stimuleren dat homoseksualiteit en transgenderisme meer bespreekbaar wordt onder jongeren en in kringen waar dat nog taboe is en dat homoseksuelen en transgenders daarbij ondersteuning krijgen.*

Deze doelen zijn vastgesteld in de intentieverklaring en worden door ons volledig onderschreven. In de volgende paragrafen staan onze speerpunten beschreven om kwetsbare LHBT-inwoners te ondersteunen, weerbare LHBT-inwoners te faciliteren in het versterken van hun positie en de ondersteuning die zij bieden aan anderen, om sociale acceptatie te bevorderen en veiligheid te bieden waar nodig. Uitgangspunt daarbij blijft het actieplan 'Gewoon homo zijn in Utrecht'. De speerpunten uit dat actieplan gelden onverkort en worden in de volgende paragrafen verder beschreven en uitgewerkt met gebruikmaking van de input van de gemeentelijke adviescommissie LHBT-beleid.

3. Speerpunten

3.1 Veiligheid

Naast de in het algemeen hardere omgangsvormen in Nederland is de tolerantie jegens LHBT's in de afgelopen jaren afgenomen. Niet westerse allochtonen en met name Marokkaanse en Turkse scholieren hebben altijd nog meer moeite met homoseksualiteit dan de autochtone Utrechters. Het veiligheidsklimaat wordt hierdoor beïnvloed. Wel is het veiligheidsgevoel bij Utrechters in het algemeen toegenomen. Het aandeel Utrechters dat zich wel eens onveilig voelt, is gedaald van 45% in 2009 naar 38% in 2010. Er is geen uitsplitsing naar de veiligheidsgevoelens van LHBT's voorhanden. Onderzoek daarnaar is gewenst.

In de 'Handreiking homo-emancipatie' zet Movisie de feiten, cijfers en oplossingsrichtingen voor gemeenten en maatschappelijke organisaties op een rij. Hieronder in het kort een overzicht van belangrijke vormen van discriminatie en agressie.

Uit de cijfers blijkt dat agressie en discriminatie tegen LHBT's in verschillende vormen voorkomen:

- Klassiek potenrammen door onbekende dader(s) in het uitgaansleven of in de openbare ruimte. Het gaat daarbij om (groepen van) veelal jonge daders tegen homomannen (en waarschijnlijk ook tegen transgenders, maar dat is onzichtbaar).*
- Uitschelden of geweld in woonomgeving, waarbij daders en slachtoffers elkaar kennen uit de buurt. Slachtoffers zijn LHBT's.*

- *Jonge daders tegen jonge slachtoffers op school, waarbij daders en slachtoffers elkaar kennen. Het gaat vaak om pesten en intimidatie. Soms gaat het ook om jonge daders die zich tegen een leraar keren.*
- *(Seksuele) intimidatie en pesten op het werk, waarbij daders en slachtoffers elkaar kennen.*
- *LHBT's die door buurtgenoten letterlijk hun huis uit getreiterd worden.*
- *(Allochtone) jongeren en lesbische vrouwen die door familie in de huiselijke kring worden geïntimideerd (of erger)⁴.*

Voor het aanpakken van veiligheidsproblemen is het – naast het nemen van preventieve maatregelen – belangrijk om aandacht te besteden aan melden, signaleren en toeleiden, het opvolgen van signalen, en coördinatie als er meerdere partijen een rol (kunnen) spelen in de aanpak. Cijfers van bijvoorbeeld politie en Art 1 Midden Nederland kunnen worden benut als beleidsinformatie. Over het algemeen is er echter sprake van onderrapportage van problemen, en kunnen er dus geen harde conclusies aan worden verbonden.

Meldingsbereidheid

Niet alle problemen die mensen hebben worden gemeld bij politie of andere organisaties. Landelijk zijn er grote verschillen tussen cijfers uit slachtofferenquêtes en cijfers van bijvoorbeeld politie en Bureaus Discriminatiezaken. Melden van problemen op zich is geen oplossing. Het biedt echter wel mogelijkheden om samen met mensen te zoeken naar een passend aanpak voordat een probleem verder uit de hand loopt, en, als er sprake is van strafbare feiten, om daar tegen op te (kunnen) treden. Als er meer gemeld wordt geven de cijfers bovendien een beter beeld van wat er zich feitelijk afspeelt, waarmee het beleid beter statistisch kan worden onderbouwd.

Organisaties kunnen ook helpen bij het toeleiden van signalen naar Art 1 Midden Nederland. COC Midden Nederland verwijst bijvoorbeeld door naar politie en Art 1. Het Pink Panel dat door Art 1 Midden Nederland in 2010 is gestart heeft ook een functie in het verlagen van de drempel om bij problemen contact op te nemen. Het functioneert nu een jaar en de effectiviteit kan vergroot worden door uitbreiding van het Panel. Daarbij is een grotere bekendheid van het bestaan ervan een voorwaarde. Dat kan meegenomen worden in de campagne zoals hieronder beschreven in het voorstel van de LHBT adviescommissie.

Art 1 Midden Nederland kan met mensen nader bepalen welke vervolgstappen er eventueel mogelijk zijn, waaronder melding of aangifte bij de politie. Uiteraard is het ook aan de politie zelf om te zorgen dat de drempel om melding te doen zo laag mogelijk is. Het homonetwerk Zichtbaar Jezelf van de Politie Utrecht kan daarbij een rol spelen. Ook kan de gemeente zelf in eigen contacten en communicatie-uitingen het belang van het melden van problemen uitdragen zoals inmiddels gebeurt door het in 2010 ingevoerde 'Gay-Alert'.

Het voorstel van de LHBT adviescommissie om de meldingsbereidheid te stimuleren nemen wij over. De commissie stelt voor een bescheiden campagne te organiseren over melden binnen de homogemeenschap waarin aandacht is voor het wat, waar en hoe te melden en het nut ervan. Dit vereist een intensieve begeleiding van de doelgroep. De homo-organisaties vertegenwoordigd in de commissie zijn bereid een rol te spelen bij deze begeleiding. Sleutelfiguren binnen de gemeenschap kunnen als ambassadeurs optreden. Een combinatie van vrijwillige ambassadeurs en professionele vormgeving verdient de voorkeur.

⁴ Handreiking LHBT's en veiligheid (Movisie 2011)

Signaleren en opvolgen

Naast meldingen van inwoners zijn er ook andere mogelijkheden om problemen te signaleren. In buurten en wijken zijn veel mensen en organisaties actief. Opbouwwerk, welzijnswerk, wijkagenten, woningbouwverenigingen, jongerenwerk, buurtbemiddeling, straatcoaches, hulpverlenende organisaties, vrijwilligersorganisaties en zeker ook inwoners zelf hebben informatie over wat zich afspeelt in hun buurt. Het is belangrijk dat zij weten wat zij kunnen doen met deze signalen zodat ze zo vroeg mogelijk kunnen worden opgepakt, voordat het verder uit de hand loopt.

Het programma Veiligheid van de Gemeente Utrecht wil hier een duidelijk inzet op leveren:

Het onmiddellijk oppakken van signalen, meldingen en incidenten van geweld, intimidatie, discriminatie en overlast vanwege seksuele geaardheid is de doelstelling van paragraaf 6 'Ongelijkwaardigheid' in de nota van programma Veiligheid. Politie, woningbouwcorporaties en de gemeente reageren bij deze signalen scherp en alert en zetten vroegtijdige interventies in. De partners zullen alle beschikbare straf-, bestuurs-, en/of privaatrechterlijke instrumenten inzetten om slachtoffers te beschermen en de daders aan te pakken. Waar nodig worden Buurtbemiddeling, instrumenten uit de aanpak Woonoverlast en Laatste Kansbeleid toegepast. Gay-alert, een speciaal telefoonnummer van deze incidenten wordt gecontinueerd.

Ook de aanpak van uitgaansgeweld heeft een plaats in dit programma:

Op 31 mei 2011 ondertekenden gemeente Utrecht, politie, Openbaar Ministerie, Veiligheidsregio Utrecht en Koninklijke Horeca Nederland het Convenant Veilig Uitgaan 2011 – 2015. Hierin staat dat iedere partner zich sterk maakt voor een veilig uitgaansklimaat in Utrecht. Horeca, gemeente, brandweer, politie en openbaar ministerie omschrijven hierin concrete activiteiten om de veiligheid zowel sociaal als fysiek te vergroten. Deze activiteiten hebben betrekking op geweld, alcohol en drugs, overlast, discriminatie, brandveiligheid, toezicht en handhaving. Instrumenten als het weekendarrangement en de collectieve horecaontzegging krijgen een vervolg.

Regie op uitvoering

Veel partijen kunnen een rol spelen in het aanpakken van problemen in de buurt. Het is hun verantwoordelijkheid om signalen goed op te pakken, samen te werken en af te stemmen. In complexe situaties kan het echter nodig zijn om partijen samen te brengen en afspraken te maken over wie in welke volgorde welke stappen gaat zetten. Het is passend deze rol te beleggen bij Veiligheid en Wijken. Hoe afbakening, invulling en communicatie van deze taak verder gerealiseerd moet worden, zal verder worden uitgewerkt in het kader van het LHBT-beleid en het veiligheidsprogramma.

Cijfers en beleid

Zoals gezegd zijn cijfers over meldingen van discriminatie en andere negatieve ervaringen vaak geen goede afspiegeling van wat zich daadwerkelijk afspeelt. Naast meldingsbereidheid speelt ook registratie een rol.

Het politieregistratiesysteem biedt de mogelijkheid om een overzicht te maken van meldingen en aangiften op grond van discriminatie. Aangiften van andere strafbare feiten, zoals bedreiging en geweld, waarvoor homoseksualiteit een motief lijkt te zijn, zijn alleen goed te achterhalen als daar de projectcode discriminatie aan wordt gegeven. Als dit niet gebeurt moet met een zoekfunctie de vrije tekstruimte in het hele systeem worden doorgewerkt om het gewenste overzicht te krijgen. We hebben met de politie bekeken of er mogelijkheden zijn om de relevante informatie duidelijker en inzichtelijker direct uit het systeem te kunnen oproepen. De projectcode is daartoe het geëigende middel en is inmiddels in gebruik.

Voor LHBT- zaken is de handreiking *LHBT's en veiligheid* van Movisie een goed hulpmiddel om ervoor te zorgen, dat discriminatie een goede plaats op de beleidsagenda houdt.

3.2 Onderwijs en Welzijn jongeren

3.2.1 Sociale acceptatie in het onderwijs

Ik was tien toen ik het wist. Ik heb het verborgen gehouden tot mijn veertiende. Ik heb expres relaties gehad met twee meisjes, puur om het gevoel te onderdrukken. Ik werd zoveel gepest, ja van groep 2 tot en met groep 8. Ik dacht toen, ik word gewoon hetero, ik wil niet meer gepest worden, ik wil niet de rest van mijn leven vernederd worden. Ik stop er mee.(jongen, 19 jaar)⁵

De middelbare school is geen veilige plek voor jongeren die homo-lesbo- of biseksueel zijn. Jongeren leggen elkaar strikte gender- en seksuele normen op. Scheldwoorden en pesterijen zijn schering en inslag,⁶ stelt het SCP op basis van landelijke onderzoeken. De gendernormen hebben ook gevolgen voor acceptatie van jongeren met een ambivalente genderidentiteit. 70% van de homojongeren geeft aan open te zijn naar naaste familie en vrienden, maar andere familieleden en medescholieren zijn minder vaak op de hoogte.

De relatief negatieve houding van jongeren in het algemeen hangt onder andere samen met onzekerheid over hun seksualiteit en identiteit; het zoeken en vinden van de eigen identiteit speelt een belangrijke rol in de adolescentiefase. De relatief negatieve houding van jongeren is een maatschappelijk probleem, dat zich ook uit binnen de context van het onderwijs. Aandacht vanuit het onderwijs voor een veilig schoolklimaat voor LHBT- leerlingen – en uiteraard ook LHBT-docenten – is echter van wezenlijk belang. Jongeren brengen veel tijd door op school, school speelt een belangrijke rol in hun leven en heeft invloed op zowel hun cognitieve als hun emotionele en morele ontwikkeling. Een goed en veilig schoolklimaat draagt bij aan goede leerprestaties, en voor docenten kan het betekenen dat uitval wordt voorkomen. Tegen deze achtergrond is het belangrijk dat scholen ook voor LHBT-leerlingen zorgen voor een veilig schoolklimaat.

Op 11 oktober 2011 is op de werkconferentie 'Gewoon homo/lesbienne zijn op school' een dialoog gestart met het secundair onderwijs in Utrecht over de vraag op welke wijze homonegativiteit onder leerlingen veranderd kan worden in de richting van een tolerantere houding en opstelling. De focus ligt daarbij voornamelijk op allochtone jongeren die in het Utrechtse onderwijs de grootste groep vormen.

Vindt een school het thema relaties en seksuele vorming relevant, inclusief het onderwerp seksuele diversiteit, dan is de hamvraag op welke wijze de school dit dan vorm kan geven in het onderwijsaanbod en het schoolbeleid. In het onderwijsaanbod zou het thema integraal in de lessen biologie, verzorging, burgerschapsvorming, mentoraat, drama en sport kunnen worden opgenomen. En wat het schoolbeleid betreft is het bieden van goede zorg voor en ondersteuning van LHBT-leerlingen, het voeren van een adequaat veiligheidsbeleid, het bestrijden van discriminatie en het sanctioneren maar ook bespreken(!) van antihomo gedrag belangrijk.

Bovenstaande vragen zijn aan bod gekomen op de werkconferentie op 11 oktober middels lezingen, workshops en rondetafelgesprekken met deelnemers die voornamelijk afkomstig waren uit het Utrechtse onderwijsveld. De bevindingen, suggesties en adviezen van de deelnemende scholen zijn uitgangspunten die een basis vormen voor actief beleid op het thema relaties en seksuele vorming en verbetering van acceptatie van LHBT's de komende twee jaar.

⁵ Gewoon Anders, SCP 2010

⁶ Gewoon Anders, SCP 2010

Een goed hulpmiddel hierbij zouden de vragen over homoseksualiteit kunnen zijn uit de landelijke vragenset voor de GGD monitor zijn. Het betreft twee basisvragen en twee facultatieve vragen over houding, gedrag en klimaat op school. Cijfers zijn een handig hulpmiddel om scholen inzicht te geven in problemen die spelen op hun school. Voor scholen is het handig specifiekere informatie over hun eigen school te hebben. Het ministerie van OCW pleit ervoor de vragenset te benutten, het maakt onderdeel uit van de ondertekende intentieverklaring. De vragenset die wordt voorgelegd aan het VO wordt vastgesteld in overleg met alle gemeenten in de betreffende GGD regio.

Naast het voortgezet onderwijs is ook het basisonderwijs een belangrijke plaats om sociale acceptatie van LHBT's te stimuleren. Leerlingen in de basisschoolleeftijd zijn, anders dan adolescenten, nog minder bezig met hun eigen seksualiteit en identiteit, wat het makkelijker maakt het onderwerp te bespreken. Er zitten bovendien kinderen van homoseksuele of transgender ouders op school, voor wie acceptatie ook belangrijk is. Wij willen nagaan of aandacht voor LHBT een plaats kan krijgen binnen de vreedzame scholen aanpak.

Een belangrijke ambitie voor 2012 is bevordering van de Gay Straight Alliances op de scholen. Een Gay Straight Alliance, oftewel GSA, is een groep van homo- en heteroleerlingen en docenten die homoseksualiteit zichtbaar en bespreekbaar maakt. Een GSA kan acties opzetten zoals bijvoorbeeld een postercampagne, zorgen dat er voorlichters van het COC in de klas komen of een debat organiseren. Het bestaan van GSA's op scholen zorgt voor een veiliger klimaat voor LHBT's. De vorming van een Gay-Straight Alliance (GSA) op school is goed voor de geestelijke gezondheid van jongeren en zorgt er bovendien voor dat zij langer blijven doorstuderen. Dat blijkt uit een Amerikaanse studie, gepubliceerd in het Applied Developmental Science magazine in november 2011. In deze studie worden de lange termijn effecten van een 'solidariteitsverband' tussen jongeren met verschillende geaardheden onderzocht. De onderzoekers hebben 245 lesbische, homoseksuele, biseksuele en transgender (LHBT) jongeren onderzocht. Het blijkt dat de impact van een GSA met name groot is als het gaat om het creëren van een veilig gevoel op school. Dit effect wordt vergroot als de school ook antidiscriminatie regels opstelt en leraren traint in het omgaan met belediging en pesten in de klas.

Uitbreiding van voorlichting door het COC heeft prioriteit en er komt een update van de menukaart. Interactief theater wordt ook in 2012 weer ingezet. In 2013 willen we met de Utrechtse scholen een convenant hebben afgesloten, waarin de besturen, directies en het personeel verklaren, dat iedereen de integriteit van een ander respecteert met inbegrip van de seksuele diversiteit.

En vers van de pers: bevorderen dat het besluit van de minister om scholen te verplichten voorlichting over homoseksualiteit te geven wordt uitgevoerd. Deze voorlichting wordt immers opgenomen in de kerndoelen voor middelbare scholen, die aangeven wat leerlingen aan het eind van hun schooltijd moeten hebben geleerd.

3.2.2 Sociale acceptatie in het jongerenwerk

Op 4 februari 2009 tijdens de werkconferentie 'Homoseksualiteit onder jongeren: geaccepteerd?', waaraan het Utrechtse jongerenwerk deelnam bleek de lacune in kennis over het onderwerp. Sommige jongerenwerkers waren er van overtuigd dat je homo kunt worden of anders gezegd dat het aangeleerd gedrag is. Wij hebben het Utrechtse Jongerenwerk (JoU) opdracht gegeven om ervoor te zorgen dat de kennis over homoseksualiteit verbeterd wordt en de vooroordelen verminderd worden d.m.v. scholing en training. Het traject wordt uitgevoerd door RadarAdvies, is in oktober 2011 gestart en loopt door in 2012.

Voorstel LHBT–adviescommissie t.o.v. LHBT–jongeren

LHBT–jongeren die hun seksuele voorkeur aan het ontdekken zijn, zijn extra kwetsbaar. Ze hebben vaak te maken met een homovijandig klimaat op school. Ze hebben daardoor ook vaak psychische klachten, en hebben een grotere kans slachtoffer van geweld te worden, op seks met dwang en besmetting met seksueel overdraagbare aandoeningen. Deze groep verdient daarom extra aandacht. De LHBT–adviescommissie stelt voor om het bestaande beleid te verdiepen. De groep is moeilijk bereikbaar, onzichtbaar en zeer divers. Het is daarom van belang vanuit integraal beleid te werken en een ketenaanpak te ontwikkelen met daarin bijdragen vanuit internet, scholen, GG&GD, huisarts en belangenorganisaties. Mogelijke aanknopingspunten zijn:

- Opnemen van dit thema in de deskundigheidsbevordering van mensen met een publieksfunctie (huisartsen, vertrouwenspersonen op scholen)
- Behoefteteonderzoek naar opvang zoals de Amsterdamse ‘Veilige haven’

3.3 Zichtbaarheid

Alle belangenorganisaties geven aan dat zichtbaarheid van LHBT–inwoners belangrijk is. Vanzelfsprekend zichtbaar zijn draagt bij aan weerbaarheid en sociale acceptatie. De activiteiten van de belangenorganisaties zorgen voor zichtbaarheid, de gemeente kan er in de eigen communicatie–uitingen ook aan bijdragen.

Belangrijk voor de zichtbaarheid is het MidZomerGracht festival dat elk jaar in de buurt van 21 juni plaatsvindt in Utrecht. Twee weken lang zijn er allerlei activiteiten op het gebied van cultuur, sport, debat en ontmoeting, bijzondere exposities en een scala aan feesten. Door de fantastische, typisch Utrechtse sfeer is het festival aantrekkelijk voor een breed en divers publiek. PANN werkt ook aan zichtbaarheid door het maandelijks organiseren van de PANN–Feesten, zowel bij homo's, hetero's als bi's populair. Ook organiseert PANN maatschappelijke debatten en vraagt ze aandacht voor homo(jongeren)emancipatie in binnen– en buitenland. Zo wordt er aandacht besteed aan de Internationale dag tegen de homofobie en draagt PANN een maatschappelijke boodschap uit tijdens de Nederlandse gaypride. Verder subsidieert PANN projecten met verwante doelstellingen.

Daarnaast blijven dagen als de Coming Outdag (11 oktober) goede aanknopingspunten voor zichtbaarheid en communicatie gericht op sociale acceptatie.

Een andere vorm van zichtbaarheid is het goed toegankelijk houden en maken van informatie voor LHBT–inwoners en instellingen. De digitale sociale kaart, de gemeentegids, de gemeentelijke website en websites van belangenorganisaties bieden daarvoor goede mogelijkheden. Wij zetten ons met de organisaties in om deze informatie actueel en volledig te houden.

Utrecht organiseert in 2013 de Roze Zaterdag. Stichting Pann is trekker. Er wordt nauw samengewerkt met LHBT–belangengroepen.

3.4 Weerbaarheid en ondersteuning (w.o. zorg voor homoseksuele ouderen)

LHBT–inwoners zijn niet per definitie kwetsbaar, maar moeten wel stevig genoeg in hun schoenen staan om met verschillende soorten reacties uit hun omgeving om te kunnen gaan. Met name jongeren, ouderen en mensen in een sociale omgeving waar homoseksualiteit en transgenders nog taboe zijn kunnen in een kwetsbare positie verkeren (zie hoofdstuk 1). Het is belangrijk dat zij goede ondersteuning kunnen krijgen.

Ontmoeting

De mogelijkheid voor LHBT's om elkaar op een veilige manier te ontmoeten, ervaringen te delen en elkaar verder te helpen (empowerment) speelt een belangrijke rol bij de bevordering van weerbaarheid. Dat gebeurt nu al en wordt de komende jaren gecontinueerd.

In het pand van Savannah Bay maakt het COC regelmatig gebruik van de pas gerenoveerde ontmoetings- en vergaderruimte. De ruimte wordt gebruikt als inloopmogelijkheid voor iedereen met vragen over LHBT-zijn. Stichting Transgender Crossdressing organiseert maandelijkse ontmoetingsavonden voor travestieten, transseksuelen, transgenders, partners, familie, vrienden en andere geïnteresseerden. Alle initiatieven draaien op vrijwilligers en grotendeels zonder subsidie. Het is belangrijk te zorgen dat deze mogelijkheden voor ontmoeting blijven bestaan, en als het kan zoveel mogelijk op basis van eigen initiatief. Een belangrijke ontmoetingsmoment vormen de maandelijks PANN-feesten. Vanaf 2010 kent Utrecht een studentenvereniging speciaal voor 'homoseksuele, lesbische, biseksuele, transgender en homovriendelijke heteroseksuele studenten': U.H.S.V. Anteros. Een belangrijke rol vervult Stichting De Kringen. De stichting is een landelijke non-profit organisatie die zich richt op lesbische vrouwen, homoseksuele mannen en biseksuele mensen in Nederland en is een gewaardeerd alternatief voor het homo-uitgaansleven, waarbij de nadruk wordt gelegd op gesprekken, (h)erkenning, steun, vrienden maken en vooral ook: samen plezier maken. Er zijn in Nederland in totaal ongeveer 220 Kringen. De stad Utrecht, met ongeveer 25 kringen en de bestuurszetel, is min of meer de Kringenhoofdstad.

Op meerdere plekken zijn er particuliere initiatieven gericht op ontmoeting van LHBT's, en er zijn mogelijkheden elkaar te ontmoeten in commerciële uitgaansgelegenheden (Bodytalk, Café Kalff). Een belangrijk aandachtspunt is ontmoeting voor jongeren op internet. Dit is niet altijd een veilige omgeving. Er zijn goede veilige sites voor jongeren, het is belangrijk om te zorgen dat deze gevonden kunnen worden. Ze zijn al te vinden op www.jong030.nl de gemeentelijke site verwijst daar ook naar. Wij zullen met de organisaties in de stad nagaan hoe we deze informatie nog beter onder de aandacht kunnen brengen.

Eenzaamheid is een veelvoorkomend probleem bij roze ouderen. Velen hebben vanwege homofobie vroeger hun familiebanden moeten verbreken. Hun netwerk is vaak klein en kwetsbaar. Soms bestaat dit netwerk slechts uit de (ex-)partner. Of zij hebben uitsluitend oudere vrienden, die vaak wat verder weg wonen en steeds minder mobiel worden.⁷

Stichting Stade zorgt ervoor, dat Holebi 50-plussers uit Utrecht via bemiddeling door Rechtstreeks Roze in contact komen met andere roze ouderen. Ook gaan vrijwilligers van Rechtstreeks Roze op bezoek bij eenzame roze ouderen. Rechtstreeks Roze is een uitbreiding van Rechtstreeks vriendschapsbemiddeling en activerend huisbezoek, dat al vijftien jaar bestaat. Door Rechtstreeks Roze wordt de eenzaamheid onder roze ouderen verminderd en worden vooroordelen over homoseksualiteit bij heteroseksuele 50-plussers weggenomen. COC Midden-Nederland organiseert elke tweede donderdag van de maand het COC Café, voor senioren iedere tweede zondagmiddag van de maand het zondagmiddagcafé en elke vierde vrijdag van de maand is er de roze eettafel.

Professionele ondersteuning

Onderlinge ontmoeting is niet altijd voldoende voor LHBT's in een kwetsbare positie, er kan ook professionele ondersteuning nodig zijn. Het is belangrijk voor LHBT's zelf om te weten waar zij terecht kunnen, maar ook voor mensen in hun directe of naaste omgeving (familie, vrienden kennissen of professionals) die problemen signaleren om goed door te kunnen verwijzen. Ook hier geldt dat reguliere instellingen in de stad ondersteuning moeten kunnen bieden aan LHBT's. Bijvoorbeeld

⁷ Factsheet ouderen en homoseksualiteit, (Movisie 2010)

organisaties verbonden aan het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG), het maatschappelijk werk, het welzijnswerk voor ouderen, ouderenadviseurs en het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld.

- *Veel homojongeren hebben depressieve klachten: een op de zeven meisjes en een op de acht jongens. De helft van de homojongeren denkt wel eens aan zelfmoord. 9% van de jongens en 16% van de meisjes heeft een zelfmoordpoging gedaan⁸.*
- *38% zou graag meer zelfrespect hebben*
- *75% heeft te maken (gehad) met homonegatieve uitlatingen*
- *17% was liever hetero geweest, onder religieuze jongeren is dat ruim 50%*
- *66% zou graag steun en hulp hebben bij kwesties rond seksuele voorkeur, 45% heeft die hulp daadwerkelijk gezocht (voornamelijk via vrienden en internet)⁸*

Wij willen de krachten binnen onze gemeente verder bundelen om de positie van LHBT's (van jong tot oud) te versterken en aandacht te besteden aan seksuele diversiteit. Zowel in de werkzaamheden van de GG&GD op het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs, op de MBO's als in het kader van projecten van de GG&GD zal worden gezocht naar meerdere wegen en mogelijkheden om het onderwerp verder bespreekbaar te maken.

Daarnaast is het belangrijk (en noodzakelijk) dat er stappen zullen worden gezet in de beleidsontwikkeling binnen de JGZ op het terrein van LHBT-emanipatie waarbij moet worden uitgegaan van het inbedden daarvan in de WMO-functies van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)

Wij willen ook inzetten op deskundigheid bij organisaties die met ouderen werken.

Binnen de ouderenzorg en welzijnssector is nog te weinig aandacht voor roze 50-plussers. Onder professionals en management van instellingen leeft vaak nog het idee dat ouderen niet homo of lesbisch zouden zijn. In deze sector is men nog altijd beducht voor negativiteit ten aanzien van de LHBT-bewoners. Roze bewoners die wel open zijn over hun geaardheid krijgen te maken met discriminatie. Groep 7152 regio Utrecht heeft trainingen verzorgd voor medewerkers in verzorgingstehuizen om hun kennis van LHBT's te vergroten ter verbetering van de positie van LHBT-bewoners. Deze trainingen worden gecontinueerd.

De (psychosociale) gezondheid van LHBT-ouderen is en wordt door de GG&GD onder de aandacht van de zorgaanbieders gebracht, waardoor deze gestimuleerd worden actief gezondheidsproblemen in dit kader aan te pakken.

In Utrecht is AxionContinu in het bezit van de kwalificatie 'de Roze Loper', een keurmerk voor LHBT-vriendelijk beleid. Om homovriendelijkheid in de zorg te bevorderen heeft COC Nederland in samenwerking het Consortium Roze 50+ (ANBO, Movisie, Schorer) en KIWA, een certificerende instelling in kwaliteitszorg, de Roze Loper Tolerantiescan ontwikkeld. We streven ernaar dat alle verpleeg- en verzorgingstehuizen in de stad het keurmerk kunnen gaan voeren.

Ook zullen wij ons richten op organisaties die werken met zelfstandig wonende ouderen, om te zorgen dat zij ook LHBT-ouderen de juiste ondersteuning kunnen bieden. Dit vraagt onder andere kennis van mogelijke problematiek, vaardigheden om deze bespreekbaar te maken en zicht op de sociale kaart. In de aanbestedingsprocedures en regels voor het leveren van thuiszorg in het kader van de WMO zijn afspraken gemaakt over de roze deskundigheid en de daaraan gekoppelde expertise die organisaties moeten kunnen leveren bij de zorg aan 'roze' (oudere) LHBT cliënten.

Voorstel adviescommissie LHBT t.o.v. transgenders

Transgenders zullen worden meegenomen in het integrale beleid. Eerste actiepunten kunnen zijn:

- Subsidiebeleid aanpassen zodat ook transgender organisaties subsidie kunnen aanvragen
- Formulieren controleren en bijstellen daar waar het geslacht moet worden vermeld

⁸ Gewoon Anders, SCP 2010

- Opnemen van transgender in de scholing van mensen met publieksfuncties in veiligheid, onderwijs en zorg, maar ook bijvoorbeeld de vrijwilligers in de stembureaus en de baliemedewerkers van burgerzaken

Huiselijk geweld

Er is specifieke aandacht nodig voor de ondersteuning van LHBT-inwoners die risico lopen op huiselijk geweld vanwege hun seksuele voorkeur of genderidentiteit. (hierbij kan o.m. gedacht worden aan eengerelateerd geweld). De gemeente heeft de regie bij de aanpak van huiselijk geweld. Fundament voor de aanpak van huiselijk geweld is de samenwerking tussen de gemeente, het Veiligheidshuis, politie, OM en de hulpverlening. In onze regio zijn werkafspraken gemaakt voor de aanpak van eengerelateerd geweld, die dit najaar wordt geëvalueerd. In deze werkafspraken wordt zowel bij de politie als de hulpverlening, rekening gehouden met risico's van eeraspecten, ook daar waar het gaat om LHBT's.

Signaleren en toeleiden van mensen naar hulp krijgt extra aandacht met de invoering van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling die wordt verwacht in 2012. Deze wet verplicht instellingen om over te gaan tot handelen bij vermoedens van huiselijk geweld, kindermishandeling en eengerelateerd geweld. In communicatie-uitingen over huiselijk geweld benoemen wij ook specifiek homoseksualiteit. Vrouwelijke slachtoffers kunnen worden opgevangen in de vrouwenopvang. Sinds eind 2008 is de gemeente Utrecht i.s.m. de andere drie grote steden en VWS de pilot mannenopvang gestart. In de G4 zijn tien plaatsen per stad gerealiseerd voor mannen die ernstig worden bedreigd en hun huis moeten ontvluchten. In de praktijk gaat het hier om mannen die slachtoffer zijn van huiselijk- en eengerelateerd geweld. Uit deze pilots is gebleken dat ook homoseksuele mannen gebruik maken van deze vorm van opvang.

Wij zullen nagaan welke mogelijkheden de maatschappelijke opvang in onze regio kan bieden en daarnaast de discussie volgen die landelijk wordt gevoerd naar aanleiding van het stelselonderzoek vrouwenopvang.

4. Sport

Wij zetten ons in om de acceptatie van homoseksuelen in de sport te verbeteren. De Vereniging Sport Utrecht (VSU) stimuleert samen met de Nederlandse Sport Alliantie (NSA) sportverenigingen om meer aandacht aan dit onderwerp te geven (Sportnota 2011-2016). Sporten moet mogelijk zijn voor iedereen, zonder discriminatie met betrekking tot seksuele voorkeur van de sporters. De VSU zet zich in 2012 in om de homo- en lesbische emancipatie binnen de sportverenigingen te verbeteren. De VSU stimuleert, samen met de NSA sportverenigingen meer aandacht aan dit onderwerp te geven. De VSU agendaert het onderwerp tijdens drie netwerkbijeenkomsten en brengt het thema onder de aandacht van de media.

In de voetbalwereld en zeker het profvoetbal staat acceptatie op een laag pitje. Door homoacceptatie niet als problematiek te zien, maar vooral met een positieve insteek te benaderen kunnen we stappen in de goede richting zetten. Homoseksuele voetballers in Nederland worden geaccepteerd, zolang ze hun geaardheid maar op de achtergrond houden. Maar door er stilzwijgend mee om te gaan, gaat het aan iedereen voorbij. Hier willen we verandering in brengen. Wanneer je erover praat dan groeit het begrip. Topsporters die bereid zijn om voorbeeldfuncties te vervullen, zijn dan ook erg belangrijk. NSA heeft eind 2008 samen met NOC*NSF, de stichting Homosport Nederland, de John Blankenstein Foundation (JBF), COC Nederland en MOVISIE, de Alliantie Gelijkspelen opgericht. In die Alliantie wordt toegewerkt naar een homovriendelijke sportsector, waarin sociale acceptatie van homoseksualiteit in de sport de belangrijkste doelstelling is. De Alliantie Gelijkspelen vraagt homoseksuele topsporters om als rolmodel te functioneren. We willen de komende twee jaar samen met de NSA werken aan verbetering van acceptatie. Onderstaand voorstel van de adviescommissie sluit hierop aan.

Voorstel LHBT-adviescommissie t.o.v. Sport

In Utrecht zijn ongeveer 10.000 homoseksuele sporters actief waarvan circa 200 in homosportclubs. Het onderzoek 'Homotolerantie in de sport' uit 2009 laat zien dat er regelmatig sprake is van pesterijen tegen homoseksuele sporters. Het voornaamste probleem is de onzichtbaarheid van homoseksualiteit, zowel in breedtesport als in de topsport. Een derde van de homoseksuele sporters houdt zijn of haar seksuele voorkeur geheim. 'Mietje' of 'homo' wordt regelmatig als scheldwoord gebruikt. Stichting Homosport Nederland / sHN, Vereniging Sport Utrecht / VSU en de Nederlandse Sport Associatie / NSA hebben vorig jaar een eerste bijeenkomst georganiseerd onder de titel 'Sport en roze Utrecht'. De organisaties hebben daar aangegeven zich verder te willen inzetten op dit onderwerp. Het bespreekbaar maken van omgangsvormen binnen sportverenigingen draagt bij aan een veiliger klimaat voor LHBT's. Dat kan samen met de VSU, NSA en sHN vorm krijgen door een dialoog te starten binnen de sportverenigingen. Een gedragscode kan helpen als deze draagvlak heeft in de verenigingen. Een tweede maatregel kan zijn om een training over omgangsvormen aan te bieden voor sleutelfiguren binnen de sportverenigingen, zoals coaches en trainers. Dergelijke trainingen worden nu landelijk ontwikkeld en kunnen in Utrecht worden uitgevoerd. De vaardigheden voor sleutelfiguren m.b.t. de juiste aandacht voor omgangsvormen en het bespreekbaar maken van problemen op dit terrein worden zodoende verder ontwikkeld.

De ontwikkeling en uitrol van de nieuwe gemeentelijke visie op sport biedt uitstekende aanknopingspunten voor een integrale aanpak van het onderwerp. In deze visie staan immers 'samen' en 'talentontwikkeling' centraal. Hierin kan een stimuleringsbeleid voor LHBT-emanipatie een plaats krijgen en gay friendly sporting vorm krijgen.

5. Financiën

In de gemeentebegroting zijn structurele bedragen opgenomen voor financiering van de gemeentelijke Adviescommissie LHBT-emanipatie, de Utrechtse Kringen, het Midzomergrachtfestival het COC Midden-Nederland en Art 1 Midden Nederland.

Het ministerie van OCW beoordeelt of het plan aansluit bij de doelstellingen zoals overeengekomen in de intentieverklaring. Als dit het geval is kent het ministerie ons van 2012 tot en met 2014 per jaar een bedrag toe van € 50.000,-- ter ondersteuning van onze inzet. Deze middelen worden toegevoegd aan het gemeentefonds, wij zullen deze toevoegen aan het budget van programma Welzijn en benutten voor uitvoering van dit plan.

Een groot deel van dit plan is gericht op borging in regulier beleid. Deze inzet vraagt niet om een grote financiële investering, maar vooral om een tijdsinvestering voor het uitwerken en bespreken van plannen.

Voor acties die ondersteunend zijn aan deze borging, en voor plannen aanvullend op het reguliere beleid benutten wij de middelen van de rijksoverheid. Dit betreft zowel onze eigen inzet als plannen van organisaties binnen de benoemde speerpunten. Wij zullen dit per jaar verder specificeren.

Bijlage 1 : Intentieverklaring lokaal emancipatiebeleid lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders 2012–2014

Partijen:

- De wethouder van de gemeente Amersfoort, Dhr. S.W. van 't Erve
- De wethouder van de gemeente Amsterdam, Mw. A. van Es
- De wethouder van de gemeente Arnhem, Dhr. H. Kok
- De wethouder van de gemeente Den Haag, Dhr. K. Klein
- De wethouder van de gemeente Deventer, Mw. M. de Jager–Stegeman
- De wethouder van de gemeente Dordrecht, Dhr. H.P.H. Wagemakers
- De wethouder van de gemeente Enschede, Mw. M.G.E. Koomen
- De wethouder van de gemeente Groningen, Mw. J.A. Visscher
- De wethouder van de gemeente Heerlen, Dhr. P. van Zutphen
- De wethouder van de gemeente Leiden, Mw. R. van Gelderen
- De wethouder van de gemeente Lelystad, Mw. M. Jacobs
- De wethouder van de gemeente Leeuwarden, Dhr. M. Florijn
- De wethouder van de gemeente Maastricht, Mw. M. Damsma
- De wethouder van de gemeente Nijmegen, Dhr. B. Frings
- De wethouder van de gemeente Rotterdam, Mw. K. Louwes
- De wethouder van de gemeente Tilburg, Mw. M. Frenk
- De wethouder van de gemeente Utrecht, Dhr. V. Everhardt
- De wethouder van de gemeente Zwolle, Mw. N. Vedelaar

Hierna te noemen: actieve LHBT–gemeenten

- De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap handelend als bestuursorgaan en als vertegenwoordiger van de Staat der Nederlanden, hierna te noemen: de minister van OCW

Begrippen

Homoseksuelen en transgenders: hiermee wordt bedoeld op de gehele populatie lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT).

Overwegende:

- Dat Nederland internationaal koploper is als het gaat om de algemene acceptatie van homoseksualiteit en in de afgelopen decennia de homotolerantie in ons land is verbeterd;
- Dat de acceptatie en homotolerantie op lokaal niveau kan verschillen in aard en omvang;
- Dat elke gemeente in Nederland op basis van wet- en regeling mede zorg draagt voor onder meer de veiligheid en welzijn en maatschappelijke opvang van de inwoners;
- Dat homoseksuelen en transgenders recht hebben op deze veiligheid en op een eerlijke kans op participatie en een gelijkwaardige behandeling;
- Dat tegelijk de wethouders en de minister van OCW zich in dat licht zorgen maken over intimidatie en geweldsincidenten en uitingen van homovijandigheid en daarmee gepaard gaande gevoelens van onveiligheid bij veel homoseksuelen en transgenders;
- Dat het daarom onacceptabel is dat homoseksuelen en transgenders bijvoorbeeld op school, op straat, op het werk, in de zorg, in de sport en in hun eigen sociale kring niet (meer) durven uitkomen voor hun identiteit;
- Dat vanuit deze overwegingen en zorgen in de periode 2008–2011 de minister van OCW en 18 gemeenten samen een impuls hebben gegeven aan de homo–emancipatie op basis van de “koploperovereenkomst lesbisch en homo–emancipatiebeleid” (zie staatscourant 2 april 2008;

- Dat de betrokken 18 gemeenten de lokaal behaalde resultaten op het terrein van sociale acceptatie willen behouden en ook in een oproep aan de minister van OCW hebben gevraagd om continuering van de gezamenlijke inzet voor dit doel;
- Dat de minister van OCW in de komende jaren, tot en met 2014, daarom opnieuw een tijdelijke impuls wil geven aan het stimuleren van lokaal homo-emancipatiebeleid en in dat licht een meer landelijke dekking nastreeft via deelname van de 50 grootste gemeenten in Nederland.

Komen het volgende overeen:

1. Gezamenlijke doelstellingen 2012–2014

Om de veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie verder te bevorderen willen de actieve LHBTgemeenten zich samen met de minister van OCW inspannen om in Nederland en waar mogelijk ook internationaal:

- discriminatie, intimidatie en geweld tegen homoseksuelen en transgenders krachtig te bestrijden;
- te bevorderen dat homoseksuelen en transgenders zich veilig(er) weten, weerbaar zijn en zich welbevinden op school, op straat, op het werk, in de zorg, in de sport en in hun eigen sociale kring, en te bevorderen dat homoseksuelen voor hun seksuele voorkeur durven uitkomen;
- te stimuleren dat homoseksualiteit en transgenderisme meer bespreekbaar wordt onder jongeren en in kringen waar dat nog taboe is en dat homoseksuelen en transgenders daarbij ondersteuning krijgen.

2. Bijdrage actieve LHBT-gemeenten

- De actieve LHBT-gemeenten zullen de gezamenlijke doelstellingen ten aanzien van veiligheid, weerbaarheid en sociale acceptatie van homoseksuelen en transgenders vertalen naar lokale doelstellingen en een lokale aanpak voor de periode 2012–2014. Deze lokale doelen en aanpak zullen beschreven worden in een lokaal meerjarenplan 2012–2014. Gemeenten zullen – waar dat mogelijk is – ook internationaal aandacht vragen voor de rechten, emancipatie en veiligheid van homoseksuelen en transgenders.
- De actieve LHBT-gemeenten zullen zich inspannen om de (on)veiligheidsgevoelens onder LHBT en sociale acceptatie onder de lokale bevolking te monitoren. Gemeenten zullen zich daarbij tevens inspannen om in de monitor van de lokale GGD de door de landelijke GGD beschikbaar gestelde standaard en facultatieve vragen op te nemen over homoseksualiteit.
- Kennis verzamelen en verspreiden onder gemeenten is belangrijk. Daarom stellen de actieve LHBT-gemeenten informatie beschikbaar over goede praktijkvoorbeelden aan MOVISIE. De actieve LHBT-gemeenten nemen zich voor om kleinere gemeenten in de regio te informeren over hun aanpak en op verzoek ook van advies te voorzien.
- Gezien het belang van uitwisseling van goede ervaringen zullen de actieve LHBT-gemeenten zorgdragen voor evaluatie van de effectiviteit van hun activiteiten in het licht van de gezamenlijke en lokale doelen. Van de uitkomsten van de evaluatie zal inhoudelijk verslag worden gedaan. Dit verslag zal ter kennisgeving worden aangeboden aan de directie Emancipatie van het ministerie van OCW na afloop van de planperiode (uiterlijk 1 maart 2015).

3. Bijdrage de minister van OCW

- De minister van OCW zal zorg dragen voor landelijke monitoring van de (on)veiligheidsgevoelens onder LHBT en sociale acceptatie onder de bevolking via monitoring door het Sociaal Cultuur Planbureau (SCP).
- De minister van OCW zal bevorderen dat de actieve LHBT-gemeenten waar nodig ondersteuning en advies kunnen krijgen van MOVISIE. De minister van OCW zal ook bevorderen dat het gemeentelijk homo-emancipatiebeleid hiertoe wordt gemonitord. Deze ondersteuning kan

betrekking hebben op de vormgeving van het lokale meerjarenplan 2012–2014 en het verspreiden van kennis over goede praktijken om de veiligheid en weerbaarheid te verhogen en sociale acceptatie te bevorderen en de internationale uitwisseling met gemeenten.

- De minister van OCW zal de lokale meerjarenplannen van de actieve LHBT-gemeenten ontvangen en beoordelen in hoeverre de lokale plannen tegemoet komen aan de via deze intentieverklaring gezamenlijke vastgestelde doelstellingen en op basis daarvan de financiële middelen ter beschikking stellen. De minister van BZK zal zorg dragen voor uitkering via een decentralisatie-uitkering.

4. Landelijke informatie- en slotbijeenkomst

De actieve LHBT-gemeenten en de minister van OCW zullen samen met andere gemeenten in het voorjaar 2013 en na afloop van deze afspraken (voorjaar 2015) een landelijke bijeenkomst houden waarin opgedane kennis wordt uitgewisseld.

5. Inwerkingtreding en looptijd

- De wethouders van de actieve LHBT-gemeenten zullen in het college van B&W deze intentieverklaring met positief advies voorleggen, gericht op uitvoering van deze intentieverklaring op lokaal niveau in 2012–2014.
- Het lokale meerjarenplan homo- en transgenderemancipatiebeleid 2012–2014 zal in het college van BenW worden vastgesteld en vervolgens ter beoordeling aan het ministerie van OCW worden toegezonden.
- Het ministerie van OCW zal beoordelen in hoeverre het meerjarenplan tegemoet komt aan de gezamenlijke doelstellingen en zal de actieve LHBT-gemeenten schriftelijk informeren over de uitkomst.

Bijlage 2. Overzicht van acties.

Veiligheid

- Een campagne over melden binnen de homogemeenschap waarin aandacht is voor het wat, waar en hoe te melden en het nut ervan (voorstel adviescommissie). (2012)
- Continuering 'Gay-alert', ter voorkoming van escalatie rond treiterijen en overlast. (2012 en verder)
- Uitbreiding van het Pink Panel. (2012)

Onderwijs en Welzijn jongeren

- Bevorderen dat het besluit van de minister om scholen te verplichten voorlichting over homoseksualiteit te geven wordt uitgevoerd. (2012)
- Bevordering van de Gay Straight Alliances op de scholen. (2012)
- Uitbreiding van voorlichting op scholen door het COC. (2012)
- Updaten van de menukaart. (2012)
- Sluiten van een nieuw convenant, waarin besturen, directies en het personeel verklaren, dat iedereen de integriteit van een ander respecteert met nadrukkelijk daarin seksuele diversiteit. (2013)
- Voortzetten inzet interactief theater AanZ en Doch. (2012)
- Ketenaanpak ontwikkelen met daarin bijdragen vanuit internet, scholen, GG&GD, huisarts en belangenorganisaties. (2012/2013)
- Het Utrechtse Jongerenwerk (JoU) voert een traject uit om ervoor te zorgen dat de kennis over homoseksualiteit verbeterd wordt en de vooroordelen verminderd worden d.m.v. scholing en training. Het traject wordt uitgevoerd door RadarAdvies, is in oktober 2011 gestart en loopt door in 2012. (2011/2012)
- In oktober 2011 vond de werkconferentie 'Gewoon homo/lesbienne zijn op school' plaats. In 2013 is er weer een conferentie. Dan worden de resultaten van de twee voorgaande jaren bekeken en worden er nieuwe plannen gemaakt. (2013)

Zichtbaarheid

- Het MidZomerGracht festival continueren. Elk jaar in de buurt van 21 juni vindt dat plaats in Utrecht. Twee weken lang zijn er allerlei activiteiten op het gebied van cultuur, sport, debat en ontmoeting, bijzondere exposities en een scala aan feesten. (2012 en verder)
- Coming Outdag en andere 'roze' dagen benutten voor zichtbaarheid en communicatie gericht op sociale acceptatie. (2012 en verder)
- Actueel en volledig houden van informatie voor LHBT-inwoners (zoals info op de gemeentelijke website, gemeentegids, etc.). (2012 en verder)
- In 2013 organiseert Utrecht de Roze Zaterdag. (2013, voorbereidingen zijn al gestart)

Weerbaarheid en ondersteuning (w.o. zorg voor homoseksuele ouderen)

- activiteiten van de belangenorganisaties als het COC, de Kringen blijven ondersteunen en faciliteren. (2012 en verder)
- Binnen de JGZ beleid ontwikkelen op het terrein van LHBT-emancipatie waarbij moet worden uitgegaan van het inbedden daarvan in de WMO-functies van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). (2012/2013)
- Holebi 50-plussers uit Utrecht komen via bemiddeling door Rechtstreeks Roze in contact met andere roze ouderen. Wordt gecontinueerd. (2011 en verder)
- Trainingen voor medewerkers in verzorgingstehuizen om hun kennis van LHBT's te vergroten ter verbetering van de positie van LHBT-bewoners. Deze trainingen worden gecontinueerd. (2012)

- De kwalificatie 'de Roze Loper', een keurmerk voor LHBT-vriendelijk beleid uitbreiden naar alle verpleeg- en verzorgingstehuizen. *(2012/2013)*
- Formulieren controleren en bijstellen daar waar het geslacht moet worden vermeld (transgenders). *(2012/2013)*
- Opnemen van transgender in de scholing van mensen met publieksfuncties in veiligheid, onderwijs en zorg, maar ook bijvoorbeeld de vrijwilligers in de stembureaus en de baliemedewerkers van burgerzaken. *(2012/2013)*

Sport

- De VSU stimuleert, samen met de NSA sportverenigingen meer aandacht aan dit onderwerp te geven. De VSU agendeert het onderwerp tijdens drie netwerkbijeenkomsten en brengt het thema onder de aandacht van de media. *(2012)*
- Homoseksuele voetballers in Nederland worden geaccepteerd, zolang ze hun geaardheid maar op de achtergrond houden. Daar willen we verandering in aanbrengen. We willen de komende twee jaar samen met de NSA werken aan verbetering van acceptatie. *(2012/2013)*
- Een training over omgangsvormen met expliciet aandacht voor LHBT's wordt nu landelijk ontwikkeld. De training is bedoeld voor sleutelfiguren binnen de sportverenigingen, zoals coaches en trainers. We kijken naar de toepasbaarheid voor de Utrechtse sportwereld en bij geschiktheid naar mogelijkheden om de training in te zetten *(2012/2013)*